

BULLETIN DE L'INSTITUT FRANÇAIS D'ARCHÉOLOGIE ORIENTALE

en ligne en ligne en ligne en ligne en ligne en ligne en ligne en ligne en ligne en ligne en ligne

BIFAO 34 (1934), p. 103-128

Richard J. H. Gottheil

Fragments from an Arabic Common-Place Book [with 6 plates].

Conditions d'utilisation

L'utilisation du contenu de ce site est limitée à un usage personnel et non commercial. Toute autre utilisation du site et de son contenu est soumise à une autorisation préalable de l'éditeur (contact AT ifao.egnet.net). Le copyright est conservé par l'éditeur (Ifao).

Conditions of Use

You may use content in this website only for your personal, noncommercial use. Any further use of this website and its content is forbidden, unless you have obtained prior permission from the publisher (contact AT ifao.egnet.net). The copyright is retained by the publisher (Ifao).

Dernières publications

9782724711615	<i>Le temple de Dendara X. Les chapelles osiriennes</i>	Sylvie Cauville, Oussama Bassiouni, Matjaž Kačnik, Bernard Lenthéric
9782724711707	????? ?????????? ??????? ???? ?? ????????	Omar Jamal Mohamed Ali, Ali al-Sayyid Abdelatif
9782724711462	<i>La tombe et le Sab?l oubliés</i>	Georges Castel, Maha Meebed-Castel, Hamza Abdelaziz Badr
9782724710588	<i>Les inscriptions rupestres du Ouadi Hammamat I</i>	Vincent Morel
9782724711523	<i>Bulletin de liaison de la céramique égyptienne 34</i>	Sylvie Marchand (éd.)
9782724711400	<i>Islam and Fraternity: Impact and Prospects of the Abu Dhabi Declaration</i>	Emmanuel Pisani (éd.), Michel Younès (éd.), Alessandro Ferrari (éd.)
9782724710922	<i>Athribis X</i>	Sandra Lippert
9782724710939	<i>Bagawat</i>	Gérard Roquet, Victor Ghica

FRAGMENTS FROM AN ARABIC COMMON-PLACE BOOK

(with 6 plates)

BY

PROFESSOR RICHARD J. H. GOTTHEIL.

Ms. Bodleian Heb. e. 74 contains six leaves, coming from the Cairo Genizah, of what I can only call an Arabic Common-Place Book. It evidently belongs to that part of their literature which the Arabs call *adab*, i. e., polite literature. Who the author is we do not know. He cites a work entitled *Fakr al-Bulaghā* by one Aḥmad ibn Sa'd Al-Iṣfahānī, of whom Yakūt gives a biography in his *Irshād al-'Arīb*, ed. Margoliouth I, pp. 129 et seq., mentioning the very book which is cited by our author as one of his writings. Dr Skoss has very rightly pointed out to me that the Muhaddhab al-Daulah mentioned on fol. 1 b, line 4, is the Abbasid Caliph Abu al-Ḥasan 'Alī ibn Naṣr who succeeded Muṭḥaffar ibn 'Alī al-Muwaffaq in the year 376 A. H. (= 937 A. D.), on whom see Ibn al-Athīr, *Chronicon*, Ed. Tornberg, vol. IX, p. 35 and Index s. v.; E. de ZAMBAUR, *Manuel de Généalogie et de Chronologie pour l'Histoire de l'Islam*, 1927, p. 137, and MARGOLIOUTH, *The Eclipse of the Abbasid Caliphate*, Index, p. 93. s. v. The fragment, then, belongs to a work written towards the end of the tenth century.

I confess that I have found it most difficult to translate, especially as it is written in that sort of rhyming prose in which the Arabs delighted for their prefaces and introductions. I should not have succeeded in making any sense out of a number of passages had it not been for the help which Professor Philip K. Hitti of Princeton and Dr Solomon L. Skoss of the Dropsie College in Philadelphia have been kind enough to give me and for which I thank them cordially.

The manner in which the Arabic is transliterated into Hebrew shows, also, some peculiarities. Very often the *Tashdīd* is placed upon the letter preceding the one to which it belongs—which is intelligible in the case of the *Lamedh*, as the lines are written somewhat closely one upon the other; but this occurs in other places as well. The Fathatain of the accusative is put upon the Aleph. Only the vowels Fathah and Dhammah are used—never the Kesrah. The letter *Jim* is transcribed by the *Gimel* with a dot over it—though the scribe is not always consistent in this matter.

Our author's work contained twenty-one chapters, the titles of which can be seen in the translation. I have not done into English the whole six pages, but only the first part or preface—though the fragment commences in the very middle of a sentence—and the two sections on folios 6 *a* and *b* commencing with *Amma Ba'du*. I had imagined that the *Tahmīdāt* were ended; but, lo and behold! another *Al-Hamdu-Lillāh* appears after the second *Amma Ba'du*. What all this means I do not know. I have translated one of the *Tahmīdāt* and I have simply transliterated the others back into Arabic.

In conclusion let me say that the book contained absolutely nothing of interest to the Jews in particular. The fragment, in addition to its intrinsic value, is merely another evidence that the Jews have always taken part in the intellectual life of their time and of their wish to make an Arabic work—evidently of some consequence—available to such as were unable to read the Arabic script. *Wallah Karīm*.

I a.

- 1 וגמאלא עמים אלמקדאר וגלאלא מחפופא באלוקאר ולו לם
- 2 יכון כדלך למא וקפת עליה אלפכאר ואנפקת פיה אלעמאר
- 3 ווצלת מן אבואבה אלשואפע וקוית באסבאבה אלדראיע
- 4 געלנא אללה ממן קדר לה אלד ⁽¹⁾ אלתופיק פאדאה ⁽²⁾ אלי וצח אלמריק
- 5 ווגדת לאחמר ⁽³⁾ בן סער אלעצפהאני כתאבא קר צנפה ותרגמה
- 6 ⁽⁴⁾ בפקר אלבלגא וצמנה פעולא אכדהא מן כתב אלמתרסלון אל

⁽¹⁾ *أَنَّ*.

⁽²⁾ *فَادَا إِلَى وَصَحَ*.

⁽³⁾ On Abū al-Ḥasan, see the Introduction.

⁽⁴⁾ On this man and his work *faḥr al-bulaghā'*

I can find nothing in all the works I have consulted.

- 7 מִתְקַדְמִין וְאַלְחָק בְּהָא קְלִילָא מִמָּא נִסְבָּה אֵלֵי נַפְסָה ⁽¹⁾ פִּלְם ⁽²⁾ אֵר לִמָּא
8 יוֹגֵד מִן אֲלֻכְתָּב מוֹקְעָא ⁽³⁾ פִּי אֲלֻקְלָב וְלֹא לִמָּא יִגְמַע מִן מְקוֹל אֲתֵרָא ⁽⁴⁾
9 פִּי אֲלֻפֶּעַל אֵר כָּאן אֲלֻאכְתֵּרָאע וְאַלֻאכְתֵּרָאע אֲפֻצֵּל מִן אֲלֻאכְתֵּיִאֵר
10 וְאַלֻאנְתוֹזָאע וְאַלֻעֵמֶל וְאַלֻאסְתִּגְדָּאֵד אֲבֻלָּג ⁽⁵⁾ מִן אֲלֻאסְתֵּעָאֵרָה וְאַל
11 אֲסִתְמִדָּאֵד וְאֵן כָּאן פִּי אֲלֻאנְתֵּהָאֵד אֲצֻאכָּה ⁽⁶⁾ וְפִי חֶסֶן אֲלֻאֲרֵתִיִּאֵד
12 פֻּצִילָה וְאֵדָא כָּאן אֲלֻגֶּרֶץ תְּכֻלִּיד מָא יִנְשִׁי ⁽⁷⁾ וְיִוֹתֵר וְתִסְטִיר מָא יִרְוִי
13 וְיִדְכֵר וְתֻצְנִיף מָא יִסְתַּפָּאֵד בֵּה אֲלוֹסֶם אֲלֻגְמִיל וְתִבְקִיָּה
14 מָא יִסְתַּעֲאֵץ מִנָּה אֲלֻאסֶם אֲלֻחְמִיד פִּסְלוֹךְ הִדָּה אֲלֻטְרִיקָה
15 אֲרַפֵּעַ אֵלֵי הִדָּה אֲלֻטְבָּקָה וְאַקְתַּפָּא הִדָּה אֲלֻמְחָגָה ⁽⁸⁾ אֲקָרַב אֵלֵי אֲמֵתָא
16 הִדָּה אֲלֻדְרָגָה וְלִדְלָךְ אֲחֻבְבָּת אֵן אֲקֻחְצֵב פֻּצוֹלָאֵת וְאַלֻמְעָאֵנִי
17 אֲלֻמְדֻכּוֹרָה וְאַלֻמְגָּאֻוִי ⁽⁹⁾ אֲלֻמְקֻצוֹרָה גָּאֻמְעָה לֻאכְתֵּר מָא יִכְתֵּב
18 בֵּה לֵאן אֲלֻסְלֻטָאֵן ⁽¹⁰⁾ וְיִתְרַדֵּד בֵּין אֲלֻאכּוֹאֵן וְיִתַּעֲאֹד ⁽¹¹⁾ פִּי אֲלֻמְכָאֲתָבָאֵת
19 וְיִתַּעֲאֹד פִּי אֲלֻמְכָאֲטָבָאֵת וְאֵן ⁽¹²⁾ אֲפֻרֵד בְּהָא כְּתָאבִי הִדָּה לְתֻכּוֹן
20 אֲדָכָא לְלֻמְתַּעֲלֵם וְעֵלְמָא לְלֻמְתוֹסֶם וְתִדְכֵרָה לְלֻרָאגָב
21 וְמֵעוֹנָה לְלֻטָּאֲלָב וְכָאֲלֻלָּה אֲסִתַּעֲיֵן עֲלֵי מָא ⁽¹³⁾ וְאַעֲתִקְדָּתָה ⁽¹⁴⁾
22 וְאַסְתַּעֲיֵד מִן אֲלוֹלָל פִּי מָא נַחוּתָה ⁽¹⁵⁾ וְאַעֲתִמְרָתָה וְאַסְתַּרְפַּע סֻלְטָאֵן אֲלֻהוּ

Fol. 1 b.

- 1 אֲלֻדִי טָאֲלֻמָּא אֲרֻדִי וְאַהוּי ⁽¹⁶⁾ פִּמָּא וְאַל אֲלֻאנְסָאֵן חֶסֶן אֲלֻטָּן בְּבִרְיָהָה
2 נַפְסָה קְלִיל אֲלֻתוֹקָה עֲלֵי רוּיָה ⁽¹⁷⁾ פֻּחְצָה לֹא ⁽¹⁸⁾ גֵּרָם אֵן אֲלֻעֲתָאֵד סָאֲבָקָה
3 אֵלֵי קִדְמָה ⁽¹⁹⁾ וְאַלֻאנְתֵּרָאֵר סָאִיק אֵלֵי נִדְמָה וְלִמָּא כָּאן מוֹלָאנָא אֲלֻצָּחָב

⁽¹⁾ Here, and in many other places, one notices a *dhammah*, from which one must deduce the fact that the author was thinking in the ordinary language of the street, as one says today *nafsoh* or *nafsuh*.

⁽²⁾ فَلَمْ أَرَ لِمَا.

⁽³⁾ Verbally «agreeable to the heart»; مَوْعِيَا. I have translated here and elsewhere somewhat freely, in order to make the English more readable.

⁽⁴⁾ أَفْرَا.

⁽⁵⁾ أَفْلَغ.

⁽⁶⁾ إِصَابَة.

⁽⁷⁾ يَنْشَى وَيُوتَر.

Bulletin, t. XXXIV.

⁽⁸⁾ الْمَحْجَّة.

⁽⁹⁾ pl. of مَغْزَى.

⁽¹⁰⁾ Cfr. Koran xiv, 12 for this sense of the word.

⁽¹¹⁾ These three last words are repeated by the scribe at the beginning of the next line.

⁽¹²⁾ وَإِنْ أَفْرَدَ بِهَا كِتَابِي هَذَا.

⁽¹³⁾ Perhaps كَتَبْتُهُ.

⁽¹⁴⁾ نَحْوَتُهُ.

⁽¹⁵⁾ وَإِشَاوِي?

⁽¹⁶⁾ رَوَايَة فَحْصِيَة.

⁽¹⁷⁾ لَا جَرَمَ أَنَّ الْعَنَارَ سَابَقَهُ.

⁽¹⁸⁾ قَدَمِهِ.

- 4 אלסויד אלמול אלמויד⁽¹⁾ אלמטפר אלעארל מהרב אלדולה אטאל אללה
- 5 בקאה ואראם עלוה⁽²⁾ וארתקאה מסתעליא מן אלפצל פי נואציה⁽³⁾
- 6 ומסתוליא מנה עלי אקאציה פליס לבצאיע אלארב ואן כאנת
- 7 מונאה מהט אלאלדיה ומעול אלעליה וכאן יבאע פי אלסואק
- 8 אלגריד ואלרת⁽⁴⁾ ואלסמין ואלגת ואלגיד ואלמרדול ואלמכתאר
- 9 ואלמרדוד כאלבחת^(sic) אלמחית אלרי תניץ אליה אלמיאה מן אלאודיה
- 10 אלממדה ואלמדאנב אלממדה פיקבל מן תלך אלזאכר אלגמר
- 11 ומן הרה אלקליל אלנור אגמדאבא ללמאדה לא חאגב אלי אלזיאה
- 12 ווגדת כואטרי לא תרוד ומראמי לא תרום אלא מא כאנת פיה
- 13 קרבת⁽⁵⁾ אליה אראם אללה סלטאנה וחטוה לדיה ותאכיר ומאם
- 14 ענדה ותגריד נפאק עליה וכאן אלהר⁽⁶⁾ קד אך עדני וקער עני
- 15 וכאנני ואבני עלי⁽⁷⁾ וקבץ קדמי וכטוי⁽⁸⁾ ען כדמה אבאשרהא
- 16 כנפסי^{??} [הצה⁽⁹⁾ בסעיי וכאנת גאיה קדרתי ונהאיה
- 17 אסתאעתי אלסתעאנה בידי ולסאני פי הרה אלתצניפאת
- 18 אלתי ואן כנת מנהא באלמטרח אלקאצי ואלמחל אלנאבי⁽¹⁰⁾ פאנני
- 19 מתעלק באהרא בהא תעלק אלמדלס נפסה בין ארבאבהא
- 20 פאדא עז⁽¹¹⁾ ליס מעני מן מעאניהא⁽¹²⁾ ומבתני מן מבאניהא
- 21 מא אקרה⁽¹³⁾ ? ? ? אד אלכאטר ואהגם בה הגום אלמכאטר⁽¹⁴⁾
- 22 געלת אלי מולאנא אעז אללה נצרה אנפאדה ותוזהה

Fol. 2 a.

- 1 וחמלה ותנהיוה ואתקא מנה במא יותק בה מן אלמולי אלכרימה

⁽¹⁾ المويّد.

⁽²⁾ Either عَلَوَه or عَلَوَه.

⁽³⁾ Freytag «Eminentiores hominum ac probiliores». His authorities are the Kāmūs and Jauharī. Golius has for نَصِيْبَة «Pars melior populi»; and de Goeje in his lexicon to al-Tabarī gives us نَاصِيْبَة «per synechdochen pro persona».

⁽⁴⁾ والرث.

⁽⁵⁾ قُرْبَت.

⁽⁶⁾ Reading : قَدْ اَنَّكَ عَدْنِي وَقَعْدَ عَنِّي. For قَدْ and عَنِّي, see Lane s.v. This is the best possible reading that I can get out of the letters—which are not always plain. If the first

letter were a Kāf and not a Kāf, we could read كَدَاحِ اِدْنِي وَقَلَادَ عَنِّي.

⁽⁷⁾ عَلَيَّ.

⁽⁸⁾ خَطَوِي.

⁽⁹⁾ Prof. Skoss suggests that the reading here may be [ואנ]הצהא, and I have so translated.

⁽¹⁰⁾ والمَحَلّ النابئ.

⁽¹¹⁾ The text is not clear; and I have translated according to what seems to be the sense.

⁽¹²⁾ مُبْتَغَى مِنْ مُبَاغِيهَا.

⁽¹³⁾ اُقْرِح. The following is untranslatable, as there is a hole in the Ms.

⁽¹⁴⁾ المَحْطَاظ.

- 2 ענאצרה ⁽¹⁾ אלשריפה כלאיקה אלראסכה ערוקה אלשאמכה פרועה
- 3 אלכבירה חמֶתָה אלוֹפִיָה דממה ⁽²⁾ מן סתר אלעיב וחפט אלגיב ⁽³⁾
- 4 ורֶדֶד אקואל אלקאדחין וכף אלסֶן אלנארחין פמא עלי אלנאסאן אלא
- 5 אסתפראנ וגרה ואסתאראק גהרה בעד צפה אלנֶיָה וכלוץ
- 6 אלטוֹיָה ומן אלה אסתמד אלהדאיה ואלמעונה. וקד געלנא
- 7 הדא אלכתאב ואחדא ועשרין באבא. פאלאֹל פי אלתחמידא.
- 8 ואלב פי אלסלטאניא ואלג פי אלפתוח. ואלד פי אלעקוד.
- 9 ואלה פי אלכיעאת ואימאנהא. ואלו פי אלתהאני. ואלו פי
- 10 אלתעאזי ⁽⁴⁾ ואלח פי אלשכר. ואלט פי אלעתאב. ואלו פי
- 11 אלאעתדאר. ואליא פי צדור אלכתב. ואלוב פי אלדֶעא ⁽⁵⁾.
- 12 ואליו פי אלהדאיה. ואליו פי אלתנא ⁽⁶⁾. ואלטו פי אלמוֹדָה ⁽⁷⁾.
- 13 ואליו פי אלשוק. ואליו פי אלקנאעה וגירחא. ואליו פי אל
- 14 שפאעה. ואליו פי אלאדכאר. אלעשרין פי אלחלם ואלעפן ⁽⁸⁾.
- 15 ואלחאדי ואלעשרין פי עֶדָה מעאן.
- 16 אלתחמידא.
- 17 אלחמד ללה אלכאהרה חכמֶתָה אלשאמלה רחמתה אלדי געל
- 18 חלמה מן דון כמשה ועפוח מן דון סטוח ורצאח מן דון סכמח
- 19 ואנדארה מן קבל עקאבה ואעדארה מן קבל עראבֶה ותחדירה
- 20 מן קבל איקאעה ואנעאמה מן קבל אנתקאמה ראסה מנה
- 21 ותחננא וחֶנּוּא ותֶרְפָקא ואכדא באלֶהֶגה ואתמאמא ללנעמה
- 22 חמרא יקצי חֶקֶה פי מא אולאה מן פצלה אלגזיל וצֶנַע
- 23 אלגמיל ולטֶפֶה אלכרים ומֶנָה אלכתיר ויוֹדֵי שכרה אלדי אונבה

Fol. 2b.

- 1 לאחסאנה וגעלה מתנגזא לועדה פיה וצמאנה.
- 2 פצל

⁽¹⁾ عناصر الشريعة خلاصة الراية مرقوة.

⁽²⁾ ذممة.

⁽³⁾ الغيب — الغيب.

⁽⁴⁾ التغار.

⁽⁵⁾ الدعاء.

⁽⁶⁾ البناء.

⁽⁷⁾ المودة, although the Ms. seems to have a

dhammah over the mīm.

⁽⁸⁾ والعقر. The last two chapters are numbered outright and not by numerals. On the *taḥmīdāt*, see in addition to the article by MacDonald in the *Ency. of Islam*, the *al-subḥ al-a'shā* by al-Kāḷashandī IX, pp. 269 seq.; X, pp. 309 seq.; XII, pp. 300 seq.; XIII, pp. 167 seq. (Hitti).

- 3 אלהמד ללה אלעאדל חכמה אלואסע חלמה האפט אוליאיה.
- 4 ועאצמהם וגאלב אעדאיה וקאצמהם ומעו אלחק וראפע
- 5 ומדל אלבאטל וואצעה ומטהר אלדין ונאצרה וקאמע אלכפר
- 6 וקאחרה ומחל באסה מן כרג ען אמרה ומנול סטותה במן ענד
- 7 ען טאעתה אלדי געל אלנאס צרובא בין רשיר וגוי וסעיד ושקי
- 8 ואדיב וגבי ומטיע ועצי וופי כל פרוק מנחם אסתחקאקה
- 9 מן נעימה ועדאבה ותואבה ועקאבה גיר עאדל בהם עמא
- 10 אכתסכוה ולא נאקץ להם ממא אסתונכוה ולא מאנע להם
- 11 מע דאך מן מורד עפוח ולא ראד ען באב צפחה מא לחאוא
- 12 אלי אלאקצאר ורגעוא ען אלאצראר ועאדו באלאסתגפאר ואקלעוא
- 13 ען אלתמאדי ואלאסתמראר.
- 14 פצל.
- 15 אלהמד ללה אלגליל תנאזה אלגמיל בלאזה אלגויל עטאזה אלטליל
- 16 נטאזה אלקאהר סלטאנה אלבאהר אחסאנה אלבאדיה חכמתה
- 17 אלשאמלה רחמתה אלמאמול עטפה אלמחדור סטוח
- 18 אחמדה עלי מא אסבג מן אלנעמה וטאהר מן אלמנה ואסבל
- 19 מן אלסתר ויסר מן אלעסר וקרב מן אלנגאח וקדר מן אלצלח
- 20 חמדא יקצי אלחק אלמפרוץ ויקתצי אלמויר אלמצמון
- 21 פצל
- 22 אלהמד ללה אלבאהר ברהאנה אלקאהר סלטאנה מלך אלאמלאך
- 23 ומדבר אלאפלאך אלדי לא תדרכה אלחואס ולא תשכחה אלאגנאס

Fol. 3 a.

- 1 ולא תכלנה אלאוהאם ולא תחייט בה אלאפהאם רב אלארץ ואל
- 2 סמאואת וגאפר אלדנב ואלס'אית וסאמע אלדעואת ענד
- 3 אנאבה אלרגבאת וראחם אלעבראת ענד אקלאה אלערתאת
- 4 יום תכשע אלאצואת ותכתלף אללגאת ותחשר אלאחיא ואל
- 5 אמואת ותכתר אלחסראת מן פואת אלחסנאת ותעטם אל
- 6 רועאת מן ברו אלעוראת ותענוא אלוגוה ללה אלואחד אלקאהר
- 7 כאלק אלליל ואלנהאר ושאק אלבחר ואלאנהאר ומגרי אלקצאיה
- 8 ואלאקדאר ועאלם אלכפאיה ואלאסראר וואעד אלעפו ואל
- 9 גפראן וצאמן אלמץ ואלאחסאן דלכם אללה רבכם פאעבדוה
- 10 מכלצין לה אלדין. פצל.

- 11 אלחמד ללה אלואסע עטאזה אלסאכנ גסאזה אלצאדק רגאזה
- 12 אלבאהט גזאזה אלדי לא תדרכה אלכצאר ולא תחווה אלכמצאר
- 13 ולא תתמלה אלעיון ולא תתכילה אלטנון פאת אלכוצאף
- 14 פקצרת ען תחדירה ואענו אלכואל פוקפת דון תשביהה
- 15 ואסתוי עלי אלערש בעד תוטידה ותקרירה ומלך אלכמר
- 16 קאימא בתרביהה ואכדע אלכלק מַחַסנא לתצורה ואגרי
- 17 אלכצא עארפא בתצריפה הלך רב אלסמואת ואלארץ ומא
- 18 בינהמא לה תכר אלגבאה סאגדה ותרתפע אלאידי
- 19 צאעדה ותוס אלכמאל קאצרה ותנאני אלשפאה דאעיה
- 20 ותכשע אלכלוב ראגיה. ש
- 21 פצל.
- 22 אלחמד ללה אלדי כלק אלכלק בגיר מתאל אחתדאה ולא דליל
- 23 אקתפאה ולא מרשד הדאה ולא מסעד קואה פאחסן

Fol. 3 b.

- 1 למא אבתדע ואחכם למא אכתדע ורפע אלסמא בגיר סוי
- 2 ודנא אלארץ בגיר תעב ואטלע פי אלסמא נגומא געלהא
- 3 אדלה ורגומא ושמש וקמר אבת מנהמא ציא וגורא וקדר
- 4 בהמא חסאכא מסטורא ונצב פי אלארץ מן אלגבאל אלרואסי
- 5 אעלאמא וואתאדא ופגר פיהא עיונא ואנהארא דלך תקדיר אל
- 6 עזיו אלעלים די אלקררה אלכאהרה ואלככמה אלכאהרה אלדי לא
- 7 תדרכה אלכואס ולא יטרד פיה אלכיאס ולא תתראה אלכואטר
- 8 ולא תתכילה אלכואטר ולא תכלקה אלכיאס ואלשהור וכך אל
- 9 אעזאם ואלדהור ולא תתמלה אלכואהאם פתגדה ולא תתצורה
- 10 אלכפאהאם פתחקקה דאנת לה אלכקאב לעטמתה ולאנת
- 11 לה אלכעאב דלילה פי קבצתה דלכם אללה רבכם פאעבדוה
- 12 מכלצין לה אלדין. פצל.
- 13 אלחמד ללה אלכאלי קדרה אלכאצי אמרה אלכאקי וגתה אלכאלד
- 14 מלכה אלשאיע אחסאנה אלכאמע אמתנאנה אלדי כלק אל
- 15 כלק מבריא בה ען חכמתה וקסם אלכזוק מכתדיא פיה
- 16 בנעמתה לא יכפי עליה מא אחתגו פי אתנא אלכלוב
- 17 ואחתנב מן ורא אלגיוב ולא יעזב ענה מתקאל דרה פי אל
- 18 סמאואת ואלארץ ולא אצנר מן דלך ולא אכבר אלא פי כתאב

- 19 מִבֵּין לֹה אֱלֹאסְמָא אֱלֶחְסְנִי וְאֱלֹאֲצֹאֶף אֱלַעֲשְׁמִי וְאֱלֹאֲיֹאֲרִי
20 אֱלֹבֹאֲחֶרָה וְאֱלִמְוֹאֲחֶב אֱלֹרֲאֲחֶנָּה אֵן פֻּעַל פֻּעַן סֹאבֵק מִן אֵל
21 עֵלִם אִו וְאִכְד פֻּעֲלִי עֵאדֵל מִן אֱלֶחְכֵם אִו סְמָא פֻּעַן וְאִקַּע
22 מִן אֱלֹגְרִם אִו עִפֵּא פֻּעַן גֵּאלֵב מִן אֱלֶחְלֵם לֹא תַחֲצִרָה אֵל
23 אִקְוֹאֵל וְלֹא תַבְחֶשֶׁת אֱלֹאֲתַקְאֵל וְלֹא תִדְהֹלֶה אֱלֹאֲשִׁגְאֵל

FOL. 4 a,

- 1 ולא תעגֹה אלאעמאל.
2 אלחמד ללה אלדי רפע אלסמא וסמכהא וסטח אלארץ ואמסכהא
3 וכלק אלחיואן כלה בין מפתרק אלאגנאס ומכתלף אלאשאץ
4 ומתבאין אלאנואע ומעגו אלאבראע וארסי אלגבאל עמרא
5 ואותארא ופגר מנהא מא ערבה פראתא פקסמה גראול
6 ואנהארא ונצב לגא שראיע ואדיאנא וסננא ואחכאמא אחכם
7 איצאעהא וקואערהא וצמן מנאפעחא ועואברהא וגעל
8 אלתוכה מלגא מן כאף עקאבֹה וטלב תואבה וכשי סטותה
9 ורגא רחמתה תבארך דו אלערש אלעשים אלוווף אלרחים
10 אלדי מלך פקדר וגלב פקחר ורחב אלאמור אחסן תרתיב
11 ודברהא אבדל תדביר וצנפחא אפצל תצניף וצרפחא אנמל
12 תצריך וועד אלעבאר מן רוקה ורפקֹה וגמיל לטפה וצנעה
13 מא גמרהם פיה בפעלה וכאן עגד אצדק טנהם בה פי
14 פעלֹה וטאלבֹהם פי ערץ דאך מן טאעתֹה ומערפה
15 חקה במא ועדהם אלחֹסני ענה דלך אלוואחר אלקהאר
16 אלדי לא תחילה אלליל ואלנהאר ולא ילחקה אלאעיא ואלאנבהאר
17 ולא תחיט בה אלאוהאם ואלאפכאר תעאלי אללה אחסן
18 אלכאלקין עמא יקולה אולוא אלתגוז מן אלמכלוקין.
19 פצל.
20 אלחמד ללה אלעאדל חכמה אלמאמול עפוח אלמחרור
21 סטוה אלכאהר כרהאנה אלקאהר סלמאנה אלדי פֹטר אלכלק
22 אכמל פטרה וצוֹרֹה אנמל צורה וצנעה אחכם צנעה

FOL. 4 b.

- 1 וצאָנאָם אַחסן ציגה וגעל פי אלסמא מן אלפלאך אדרואיר דאָם אלנגום
2 אלוואהר ופי אלארץ מן אלבחהר אלוואגֶר דאָם אלחל ואלגואהר אעגו

- 3 מענו ואעגב מעגב ואדל דליל עלי אלחכמה אלעטימה ואלנעימה
- 4 אלגסימה תבארך אללה דו אלערש אלעזיו ואלפעאל אלכרים.
- 5 פצל.
- 6 אלחמד ללה אלדי אחסן כל שי כלקא ותצוירא ואחכמה תקרירא
- 7 ותקדירא ואתקנהו תדבירא ואקאם בעצהא לבעץ עונא וטהירא
- 8 פרפע אלסמא וחואהא וסמח אלארץ ורגאהא ואגרי אלאפלאך
- 9 ואדארהא ואוצח סבלהא ואנארהא וגעל אלשמס ואלקמר ציא
- 10 וחסאבא ואלליל ואלנהאר סכנא ומעאשא דלך תקדיר אלעזיו
- 11 אלעלים אלדי בחר בחכמה וקהר בקדרתה ועם בנעמתה
- 12 ונעש ברחמתה וארסל אלרסל מורשדין ומנרין ומכלצין
- 13 ומנפדין. פצל.
- 14 אלחמד ללה אלדי געל אוליאה טאהרין ואעדאה דאכרין וחוכה
- 15 מנצורין וחרבה מקהורין חמרא יכון ללחק ראפעא וללבאטל
- 16 כאפעא וללדין חאיטא וללכפר דאחצא חתי תכון ראיח אלאסלאם
- 17 מסתעליא וידה מסתוליה ואעלאמה מנשורה ודעימה
- 18 משדודה ודעותה קאימה ואחכמה באקיה.
- 19 פצל.
- 20 אלחמד ללה גאמע אלשמל בעד אנתשאה ונאבר אלעטם
- 21 בעד אנכסארה וואצל אלחבל בעד אנקמאעה וראקע אלכרק
- 22 בעד אתסאעה אלדי געל אקדארה גאריה באלצלאלח וואעדא

Fol. 5 a.

- 1 באלצלאלח ואראבה ראעיה אלי אלפלאח ועאידת באלננאח חמרא
- 2 צאמנא ללקבול ובלוג אלמאמול וכאפלא באדראך אלאמר אלמרצוד
- 3 ואלמראם אלמקצוד. פצל.
- 4 אלחמד ללה ואצל אלחבל ונאטם אלשמל וגאמע אלכלמה ומנול
- 5 אלרחמה אלמר כאלעפה אלמאנע מן אלפרקה אלדי אחסן אלתדביר
- 6 ואחכם אלתקדיר ודעא אלי אלתבאר ואלתואצל ונהא ען אלתעאדי
- 7 ואלתקאטע אחמדה עלי מא אנמל מן אלצנע ואגול מן אלנפע
- 8 ואוצח מן אלטריק וקבץ מן אלתופיק ואסבג מן אלנעמה ווחב
- 9 מן אלעצמה וצרף מן אלכברה ואואל מן אלשבהח חמרא קאציא
- 10 ללחק ומודיא ללפרץ ומדרא ללמארה ומוגבא ללזיאה.
- 11 פצל.

- 12 אלחמד ללה אלדי אחסן כל שי כלקא ותצוירא ואחכמה תרתיבא
- 13 ותדבירא ועדלה תקרירא ותקדירא ואכרמה תחבירא
- 14 ותחרירא ואכתרעה צרובא ואצנאפא ואבתרעה אננאסא
- 15 ואכיאפא ונעל בעצא לבעץ סאדא ומעאצדא ושיא לשׁ
- 16 משאכלא ומשארכא חתי תמהדת אלקואעד ותוכדת
- 17 אלמעאקד ואטרדת אלאענאו עלי אלצדור ותשעבת אלפרוע
- 18 מן אלאצול וטהרת מעאלם אלחכמה אלכאהרה ורלאיל אלקרה
- 19 אלקאהרה ושואהר אלצנעה אלכאהרה ואתאר אלנעמה אלנאמעה
- 20 ותבתת אללהנה פי אנה אלואחד אלדי ליס לה כס ומעאדל ולא
- 21 שריך מעאון ולא וזיר מטאהר ולא משיך טבצר תבארך
- 22 אללה רב אלעאלמין עמא יקולה אלמלחדון וידעה אלמעחדון.

Fol. 5 b.

- 1 פצל.
- 2 אלחמד ללה סאמע אלאצואת ונאשר אלאמוזאת וראחס אלעבראת
- 3 ומקל אלתהראת ומולי אלנעם אלסאבגאת ונאשף אלגמם אלמטבקאת
- 4 אחמדה עלי מא קבל מן אלדעואת אלצארעאת ואנאב מן אלרגבאת
- 5 אלצאדרת וסתר מן אלעוראת אלפאצחאת ונפר מן אלדנב אלמוכקאת
- 6 חמדא ארגו בה אלקרבה אליה ואלולפה לדיה ואסאלה אלצלאה
- 7 אלטיבה אלמאהרה עלי כיר רסול ארשד אלי אקום סביל והדי
- 8 באכצר טריק אלי אעטם תופיק ודעא באפצה חנה אלי אוצח
- 9 מהנה סל די אלחסב אלכרים ואלנסב אלצמים ואלשרף אלתליר
- 10 ואלפכר אלעתיר צלי אללה עליה באכלץ ניה ואצדק טויה
- 11 ואצפי אעתקאד ואנפי אנתהאד.
- 12 פצל
- 13 אלחמד ללה סאמע אלנדא אלכפי ואלדעא אלחפי וראחס אלגבאה
- 14 אלכאצעה ואלשפאה אלצארעה ומקיל אלתהראת אלצארעה
- 15 ואלהפואת אלואקעה וקאבל אלתובה אלכאלצה ואלאנאבה
- 16 אלצאדקה אחמדה עלי מא אנול מן אלעמא ואסבל מן אלגטא
- 17 ואנול מן אלרחמה ואסבג מן אלנעמה חמדא אקצי בה חקה
- 18 אלמפרוץ ואמתדי פיה מזירה אלמצמון וצלי אללה עלי סיד
- 19 אלבשר וכאתם אלרסל צלאה ראדיה ראיחה ובאדיה אלאידה
- 20 וצאפיה גיר קאלצה וזאירה גיר נאקצה חתי תבלג אבעד

- 21 נאיה ואקצי נהאיה. פצל.
22 אמה בעד פאן אולי מא אעתקדה אלמומנון ואעתמדה אלמוקנין

Fol. 6 a.

- 1 וסלך סבילה אלמצלחון ואתבע דלילה אלמכלצון אלעמל באמר
2 אללה פי אלשכר אלדי געלה קאציא לחקה אלדי פרצה עלי כלקה
3 ודאעא אלי מרידה אלדי אעמי בה עהרה וצדק פיה וערה
4 ואלצלחה עלי רסולה אלדי אבתדאהא פסרע ודעא אליהא.
5 פאסמע ואמר בהא פאדב וחץ עליהא ורגב וקאל תבארך⁽¹⁾
6 אסמה⁽²⁾ אן אללה ומלאיכתה יצלון עלי אלנבי יאיהא אלדין אמנא.
7 צלו עליה וסלמוא תסלימא ומעלות בעד דאך עלי אתפאק
8 לא כלף⁽³⁾ פיה ולא יעתרצה ויקין לא שך ינתמצה⁽⁴⁾ אן תפצל אל
9 אפעאל אלסאבקה אלי אלכיר אלדאפעא ען אלשר אלמודנה⁽⁵⁾
10 באלפלאח אלמודיה אלי אלנגאה מערפה אללה מן חית אעלמנאה⁽⁶⁾
11 ועלמנאה באלעקל אלדי געלה אצדק ראיד ואהדי קאיד
12 ואכבר עאצד ואקוי ראפד וגעל אלנעמה בה אגל אלנעם⁽⁷⁾
13 וקועא ואכתרהא סבונא⁽⁸⁾ ואתכתהא קואעד ואחכמהא
14 מקאעד ואדא כאן כדלך פמן חק חדה אלמוחבה אלגלילה⁽⁹⁾
15 ואלעטיה אלגלילה אלשאדה בדכרהא ואלאשאעה לשכרהא
16 ואעתדאהא⁽¹⁰⁾ מן אעטם אלכצאיץ ואלמנח⁽¹¹⁾ אלכואלץ ואסתעמאלהא
17 פי כל מא יכתסב חטא מוגורא ותואבא מדכורא ומא זאל
18 דלך פי אלטאעה אלתי הי אכבר אלאצול וטלב אלזלפה אלתי
19 עליהא אלמחצול ואלתופר עלי אלעלום אלתי בהא תצה
20 אלטראיק ותדרך אלחקאיק ותכשף אלגואמץ⁽¹²⁾ ותוול אל
21 שבה⁽¹³⁾ אלעוארץ ואלתצרף פיהא בין תקדים אללהם⁽¹⁴⁾ פאלאהם

⁽¹⁾ On تبارك see Z. D. M. G., XX, 187.

⁽²⁾ Koran, 33, 56. Notice that the scribe writes *يا أيها* for *يا أيها*.

⁽³⁾ خَلَفَ.

⁽⁴⁾ يَغْتَمِضُ.

⁽⁵⁾ الْمَوَدَّة.

⁽⁶⁾ أَعْلَمْنَاهُ وَعَلَّمْنَاهُ.

⁽⁷⁾ أَجَلَ النَّعَمِ.

⁽⁸⁾ سُبُوحًا.

⁽⁹⁾ Notice that in this line *الجليلة* is spelled

Bulletin, t. XXXIV.

without a dot over the *jim*; but in l. 18 *الجليلة* has the dot.

⁽¹⁰⁾ وَاتَّخَذَ إِدَاهَا.

⁽¹¹⁾ وَالْمَنَحَ.

⁽¹²⁾ الْغَوَامِضَ.

⁽¹³⁾ الشَّبَهَ.

⁽¹⁴⁾ The word is not clear in the Ms. It looks like *אלאהם*—as if it were some plural from *חס*; but I can not find it in my dictionaries.

- 22 מן אלהין אלמאכוד עלי אלמנסאן ואלפרץ אלמפ'ץ⁽¹⁾ עלי אלקלב
23 ואללסאן תם⁽²⁾ אלכרוג אלי אצנאפהא וצרוכהא באלתצלח

Fol. 6 b.

- 1 ואלתבחר ואלתאמל ואלתדבר גיר מוכיר⁽³⁾ למא ונב אלאבתרא בה
2 ולא מקצר עמא ינב אלאנתהא אליה. ט
3 פצל.
4 אמא בעד פאן נעם אללה עלי כלקא גאריה בין עאם מן עדלה
5 וכאץ מן פצלה פאמא אלעאם פי מא סוי בינהם פיה מן אלכלק
6 ואלתצויר ואלארשאד ואלתבציר ואלארזאק ואלאעמאר ואל
7 אנדראר ואלאשעאר ואלועד ואלאיעאר ואלתואב ואלעקאב
8 ואלמטאעם ואלאקואת ואלחיאה ואלממאת ואמא אלכאץ
9 פי מא מיו בעצהם בה מן אלדראיה⁽⁴⁾ ואלפתם ואלמערפה
10 ואלעלם ופתח אלדאן ללועט וחסן אלטלחף פי אכתסאב
11 אלחט⁽⁵⁾ אך לא מטלב אעוד לא עיש ארגד ולא עאקבה
12 אסעד ולא אכרה⁽⁶⁾ אחמד ממא כאן בטאעה אללה וגובה
13 וען תופיקה ועונה וגודה⁽⁷⁾ ואדא כאן דלך כדלך פקד קאם
14 אלשאחד אלעאדל עלי אכתר אלנעם עלי אלמנסאן מא כץ בה
15 מן אלעקל אלכאמל ואלדהן אלקאבל ואלקלב אלואעי ואללב אלואפי
16 אד כאן אדראך אלחקיקה אלשאפיה פי סלוך הדא אלמריקה
17 אלהאדיה ווגוד אלפאידה אלטאהרה פי אתבאע הדא אל
18 מחנה⁽⁸⁾ אלואצחה. פצל.
19 אלחמד ללה אלואסע חלמה אלמאמול עפוז אלמרהוב סטוח
20 אלדי קצרת אלמנן ואלקדר ען אלאחאטה במערפתה וחצרת אלאקואל
21 ואלאלסן פי אלאבאנה ען כיפיתה וצלת אלאלבאב ואלאדהאן
22 פי אדראך צפתה וחארת אלאפהאם ואלאוהאם ען תחקק

(1) There is a break here in the Ms. Should we read المغروض?

(2) نعم.

(3) مؤخر.

(4) الدراية.

(5) الحظ.

(6) آخرة.

(7) وجودة.

(8) مصحة.

(FRAGMENTS FROM AN ARABIC COMMON PLACE BOOK).

FOLIO 1 a.

1.and beauty of the highest quality and a majesty encompassed with dignity.
Had it

2. not been for that, thoughts would not have been occupied with it, nor would lives
have been spent in it,

3. double the amount obtained from its chapters; and the arguments would not have
been reinforced by its means.

4. God has made us members of that group upon whom was conferred the sweetest
good fortune and which caused us to follow the direct road.

5. I have found a book composed and entitled *The Poverty of Eminent People* by Aḥmad
ibn Sa'd al-Isfahānī.

6. It contains chapters which he has taken from the books of earlier writers.

7. He has added to this a little which he attributes to himself. I do not care for that

8. which is taken from (other) books nor am I impressed by that which is gathered
from (previous) sayings,

9. since invention and originality are better than selection and

10. copying; production and invention are more important than borrowing and

11. dependency; for there is in original investigation a proper contribution and in
pioneer work

12. there is virtue. If the purpose is to make composition and sayings eternal, to
record stories

13. and sayings of value, to compose that which is conducive to good character and
to produce

14. that which will result in a praiseworthy name, then the pursuing of this work

15. will cause one to come nearer to this harbor and the aiming at such a goal will
bring one more rapidly to reach

16. this end. For this reason, I have desired to select chapters containing appropriate
meanings and proper

17. significations and comprising most of that which should be used in correspondence,

18. because a plea may be reiterated among friends, and become general in correspondence.

19. This shall be the unique feature of my book, which should thus become a

20. source of education for the pupil, a guide for the candidate, a memorandum for those who desire to learn and

21. an aid to the student. From God I ask help for that which I have written and for that which I have believed to be right.

22. I have sought to avoid making mistakes in this work upon which I have embarked, and in what I have decided to do, and shall keep away from the provocation of passion,

FOLIO 1 b.

1. which might prove harmful and even fatal. For so long as a person does not cease to suspect his own intuitions

2. and does not stop to understand his own investigation, then surely his foot will slip

3. and his over-confidence will lead him to regrets. Now, since our master, the Governor,

4. the Prince, the Majestic, the Conqueror, the Victorious, the Just Muhadhdhab-al-Daulah—may God prolong

5. his greatness and maintain his preeminence and his power superior in merit in the eyes of his chiefs

6. and those over whom he rules, up to the highest degree [has been in power]—there is no market for literary work if the small profit upon it is desired only for its own sake,

7. and is the sole end desired. In the markets, the new, as well as the old,

8. the rich as well as the poor, the good as well as the bad, the chosen as

9. well as the rejected, find a place. For it is like the ocean to which the water flows from many distant

10. valleys, and from broad flowing streams. It accepts much of some

11. and little of others, not because of its own need for more water, but because of its attraction for that element.

12. I found, therefore, that my thoughts sought and my purpose demanded only that which

13. had some relation to him,—may God prolong his rule,—which wins his favor, confirms his authority

14. and renews contacts and relationships with him. Fate has narrowed my life and has restricted my mode of speech.

15. It is as if my son were against me and had restrained me from going forward and from rendering the service which would bring me

16. into personal contacts which would stimulate me to accomplish something through my efforts. The utmost that I was able to do

17. was to use my hand and to exert my tongue in these literary compositions.

18. Even if my aims were too high and too remote to attain, I could

19. still hang on to the hem of their garments as does one who conceals himself among the masters of literature.

20. If, therefore, a meaning seems difficult to understand and aims are impossible of attainment

21. I am not to blame, for I have attacked the subject as would an adventurous man make an attack.

22. I leave it to our master—may God protect his victories, his fortunes, his chiefdom,

FOLIO 2 a.

1. his kindness and knowledge—confiding in him as one would confide in a chieftain whose forefathers too

2. were noble and illustrious, whose roots are firmly fixed, whose branches are far extending,

3. whose intention is mighty and whose engagements are sincere, veiling the defects, guarding the unseen,

4. turning away the words of critics and resisting the tongues of traducers. It is all a man can do

5. when he does his best and has good intentions and sincere

6. faith. From God I ask guidance and help. Now we have composed this book
7. in twenty-one chapters. The first deals with formulas used in addressing God;
8. the second deals with imperialism; the third with victories; the fourth with treaties;
9. the fifth with churches and their beliefs; the sixth with congratulations; the seventh with
10. condolences; the eighth with thankfulness; the ninth with reproach; the tenth with
11. excuses; the eleventh with the arrangement of books; the twelfth with invocations;
12. the thirteenth with offerings; the fourteenth with praise; the fifteenth with friendship;
13. the sixteenth with desire; the seventeenth with attainment and other matters;
14. the eighteenth with mediation; the nineteenth with remembrance; the twentieth with mercy and pardon;
15. the twenty-first with miscellaneous subjects.

FOL. 2 a.

التحميدات

16

- 17 الحمد لله الباهرة حكيمه الشاملة رحيمه الذى جعل
- 18 حلمه من دون بطشه وعفوه من دون سطوة ورضاءه من دون سخطه
- 19 وإداره من قبل عقابه وإعدادة من قبل عذابه وتحذيره
- 20 من قبل إيقاعه وانعامه من قبل انتقامه رأسه منه
- 21 ونحننا وحنونا وترقنا وآخذاً بالحجة وإتماماً للنعمه
- 22 جدا يقضى حقه فى ما أولاه من فضله الجزيل وصنعه
- 23 الجميل ولطفه الكريم ومنه الكثير ويؤدى شكره الذى أوجبه

FOL. 2 b.

1 لإحسانه وجعله متنجزا لوعده فيه وضمانه.

فصل.

2

- 3 الحمد لله العادل حكيم الواسع جليل حافظ أوليائه
- 4 وعاصمهم وغالب أعدائهم وقاصمهم ومُعزّ الحق ورافعه
- 5 ومُدِلّ الباطل وواضعه ومُظهِر الدين وناصره وقامع الكُفر
- 6 وقاهرة ومُحلّ بأسه من خرج عن امره ومُنزّل سَطُونته بمن عَند
- 7 عن طاعته الذي جعل الناس ضُروباً بين رشيد وعويّ وسعيد وشقيّ
- 8 واديب وعبيّ ومُطيع وعَصِيّ ووقى كلّ فريق منهم استحقاقه
- 9 من نعيمه وعذابه وثوابه وعِقابه غير عادل بهم عمّا
- 10 إكتسبوه ولا ناقص لهم ممّا إستوجبوه ولا مانع لهم
- 11 مع ذاك من مُورد عَفْوه ولا رَادٍ عن باب صَحْحه ما لحاوا⁽¹⁾
- 12 إلى الاقصار ورجعوا عن الاصرار وعادوا بالاستغفار وأقلعوا
- 13 عن التماذى والاستمرار.
- 14 فصل.
- 15 الحمد لله للليل ثناءً وللليل ثناءً للجميل بلاءً للجميل عطاءً للظليل
- 16 عطاءً للقاهر⁽²⁾ سلطاناً للباهر إحصانه البادية حكيمته
- 17 الشاملة رَحْمته المأمول عطفه المحدود سَطْوه
- 18 أحمده على ما أسبغ من النعمة وظاهر⁽³⁾ من المِنَّة وأسبل
- 19 من البِستَر ويسر من العسر وقرب من النجاح وقدّر من الصلاح
- 20 حمداً يقضى للحق المفروض ويقتضى المزيد المضمون
- 21 فصل.
- 22 الحمد لله الباهر بُرهانه القاهر سلطانه ملك الاملاك
- 23 ومُدبّر الافلاك الذي لا تدركه الحواس ولا تشبهه الاجناس

(1) There must be some mistake of the Scribe here, as the word is unintelligible. It ought to be لُكْرًا.

(2) One would expect القاهر (with the fem.

ending. See Lane, s. v. سلطان). The writer has used the masc. form in order to rhyme it with الباهر.

(3) One would expect وَأَظْهَرَ.

FOL. 3 a.

- 1 ولا تبُلِّغهُ الاوهام ولا تُحِيط بِهِ الافهام رَبِّ الارض وال
- 2 سماوات وغافر الذَّنْبِ والسَّيِّئَاتِ وسامع الدعوات عند
- 3 إجابة الرغبات وراحم العَبْرَاتِ عند إِثْلَةِ الْعَثَرَاتِ
- 4 يَوْمَ تُخْشَعُ الاصوات وتُخْتَلَفُ اللُّغَاتِ وتُخْشَرُ الْأَحْيَاءُ وال
- 5 أَمْوَاتٌ وتُكْثَرُ الْحَسَرَاتِ مِنْ فَوَاتِ الْحَسَنَاتِ وتُعْظَمُ ال
- 6 رَوَآتِ مِنْ بَدْوِ الْعَوْرَاتِ وتَعْنُوا الْوُجُوهُ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَاهِرِ
- 7 خالق الليل والنهار وشاقِّ الْبِحَارِ والانهار ومُجْرَى الْقَصَا
- 8 وَالْأَقْدَارِ وعالمُ الْغَايَا والاسرار وواعد الْعَفْوِ وال
- 9 غُفْرَانِ وضامنُ الْمَنِّ والاحسان ذَلِكَ اللهُ رَبُّكُمْ فاعبدوه
- 10 مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فصل.
- 11 الْحَمْدُ لِلَّهِ الْوَاسِعِ عَطَاؤُهُ السَّابِعُ غَسَاؤُهُ الصَّادِقُ رَجَاؤُهُ
- 12 الْبَاهِظُ جَزَاؤُهُ الَّذِي لَا تَدْرِكُهُ الْإِبْصَارُ وَلَا تَحْوِيهِ الْأَمْصَارُ
- 13 وَلَا تُمَثِّلُهُ الْعَيُونُ وَلَا تَتَخَيَّلُهُ الظُّنُونُ فَاتِ الْأَوْصَانِ
- 14 فَقَصُرَتْ تَحْدِيدُهُ وَأَعْجَزَ الْأَقْوَالُ فَوَقَفَتْ دُونَ تَشْبِيهِهِ
- 15 وَاسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ بَعْدَ تَوَطُّيْدِهِ وَتَقْرِيرِهِ وَمَلَكَ الْأَمْرَ
- 16 فَأَتَمَّا بِتَدْيِيرِهِ وَأَبْدَعَ لِلْخَلْقِ مُحَسِّنًا لِتَصْوِيرِهِ وَأَجْرَى
- 17 الْقَضَاءَ عَارِفًا بِتَصْرِيفِهِ ذَلِكَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا
- 18 بَيْنَهُمَا لَهُ تَكْرُّرُ الْجَبَاتِ سَاجِدَةً وَتَرْتِفُ الْأَيْدِي
- 19 صَاعِدَةً وَتَوَسُّ الْأَمَالَ قَاصِدَةً وَتَنْجِي الشِّفَاءَ دَاعِيَةً
- 20 وَتُخْسَعُ الْقُلُوبُ رَاجِعَةً. ⁽¹⁾ن
- 21 فصل.

⁽¹⁾ Whether or no this sign has any specific meaning I do not know. It occurs again at the end of a section on fol. 6 b.

- 22 الحمد لله الذى خلق الخلق بغير مثال إحتذاه ولا دليل
23 إقتفاه ولا مُرشد هداة ولا مُسعد قواه فأحسن

FOL. 3 b.

- 1 لما ابتدع وأحكم لَمَّا اخترع ورفع السماء بغير سَوِيٍّ
- 2 ودَجَا الارض بغير تَعَبٍ وأطلع في السماء نُجُوما جعلها
- 3 أَدَلَّةً وجوما وشمس وقمر أَلَبَّتْ مِنْهَا ضِيَاءً ونورا وَقَدَّرَ
- 4 بهما حسابا مسطورا ونصب في الارض من الجبال الرُّؤَاسِيَّ
- 5 أَعْلَامًا وَأَوْتَادًا وفَجَّرَ فِيهَا عُيُونًا وَأَنْهَارًا ذلك تقدير الـ
- 6 عزيز العليم دى القُدرة القاهرة والحِكمة الباهرة الذى لا
- 7 تدركه الحَوَاس ولا يطرّد فيه القياس ولا تَتَرَاءَى النواظر
- 8 ولا تَنكِيلُهُ الخواطر ولا تُخْلِقُهُ الايام والشهور وكَرَّ الـ
- 9 أَعْوَام والدهور ولا تَمُتُّهُ الاوهام فتَجَدِّدُهُ ولا تَتَصَوَّرُهُ
- 10 الْأَفْهَام فتَحَقِّقُهُ دَانَتْ لَهُ الرِّقَابُ لِعَظَمَتِهِ ولَانَتْ
- 11 لَهُ الصِّعَاب دَلِيلَةً فِي قَبْضَتِهِ ذَلِكَمُ اللَّهُ رَبِّكُمْ فاعبدوه
- 12 مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ. فصل.
- 13 الحمد لله العالى قَدْرُهُ الماضى أَمْرُهُ الباقي وجهه لِلْخَالِدِ
- 14 مُلْكُهُ الشايِع إِحْسَانُهُ الْجَامِعُ إِمْتِنَانُهُ الذى خلق الـ
- 15 خلق مُبْتَدِيًا بِهِ عَنْ حِكْمَتِهِ وَقَسَمَ الرِّزْقَ مُبْتَدِيًا فِيهِ
- 16 بِنِعْمَتِهِ لَا يُخْفِي عَلَيْهِ مَا احْتَجَزَ فِي أَنْثَاءِ الْقُلُوبِ
- 17 واحْتَجَبَ مِنْ وَرَاءِ الْغُيُوبِ⁽¹⁾ وَلَا يَعْرُبُ عَنْهُ مِنْقَالُ ذُرَّةٍ فِي الـ
- 18 سَمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابِ
- 19 مُبَيِّنٍ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَالْأَوْصَانُ الْعُظْمَى وَالْأَيَادِي
- 20 الْبَاهِرَةُ وَالْمَوَاهِبُ الرَّاهِنَةُ إِنْ فَعَلَ فَعَنَ سَابِقٍ مِنْ الـ

⁽¹⁾ Cfr. Koran x, 62 — though the wording is not exact.

- 21 علم او واكد فعلى عادل من الحكم أو سطا فعن واقع
22 من العرس أو عفا فعن غالب من الحلم لا تحضره ال
23 افعال ولا تبهظه الأنغال ولا تذهله الاشغال

Fol. 4 a.

- 1 ولا تُعجزه الاعمال . فصل .
2 الحمد لله الذى رفع السماء وسَمَكها وسطح الارض وأمسكها
3 وخلق للحيوان كله بين مفترق الاجناس ومختلف الاشخاص
4 ومتباين الانواع ومعجز الابداع وأرسى للجبال عمدا
5 وأوتادا وفغر منها ماء عذبا فدانا⁽¹⁾ فقسمة جذاول
6 وأنهارا ونصب لنا شرائع وأديانا وسننا واحكاما أحكم
7 ايضاكها وقواعدكها وضمن منافعتها وعوابدها وجعل
8 الثوبة ملجاء من خاف عقابه وطلب ثوابه وخشى سطوة
9 ورجاء رحمة تبارخ ذو العرش العظيم الرؤوف الرحيم
10 الذى ملك فقدر وغلب فقهر ورتب الامور أحسن ترتيب
11 ودبرها أبدا تدبير وصنفا أفضل تصنيف وصرفها اجمل
12 تصريف ووعد العباد من رزقه ورفقه وجميل لطفه وصنعه
13 ما غرهم فيه بفضله وكان عند أصدق ظنهم به فى
14 فعله وطالبهم فى عرض ذاك من طاعته ومعرفة
15 حقه بما وعدهم الحسنى عنه ذلك الواحد القهار
16 الذى لا تحيله الليل والنهار ولا يلفحه العياء والانبهار
17 ولا تحيط به الآوهام والأفكار تعالى الله احسن
18 الخالقين عما يقوله أولوا⁽²⁾ التجوز من المخلوقين .

⁽¹⁾ I do not know what this word means. *Sāmekh* and then turned it into a *Kōf*.
In the word following the scribe wrote first a ⁽²⁾ *Sic!*

19 فصل.

- 20 الحمد لله العادل حكمة المأمول عَفْوُهُ المَحْدُور
21 سَطْوُهُ الباهر برهانه القاهر سلطانه الذى فَطَرُ⁽¹⁾ الخلق
22 اكمل فَطْرَهُ وَصَوَّرَهُ اجمل صورة وصنعه احكم صنعة

Fol. 4 b.

- 1 وصاعه احسن صِيغَةً وجعل فى السماء من الأفلاك الدائر ذات النجوم
2 الزواهر وفى الارض من البحار الزواجر ذات الحَلّ والجواهر أعجز
3 مَعْجَز⁽²⁾ وأعجب مُعْجِبٍ وأدَلّ دليلٍ على الحكمة العظيمة والنعمة
4 للجسيمة تبارك الله ذو العرش العزيز والغلال الكريم.
5 فصل.

- 6 الحمد لله الذى أحسن كل شئ خلقا وتصويرا وأحكمه تقريرا
7 وتقديرا وأتقنهمو^(sic) تدبيرا وأقام بعضها لبعض عَوْنًا وظهيرا
8 ورفع السماء وحَوَّاهَا وسطح الارض ورجاها⁽³⁾ وأجرى الاملاك
9 وادارها وأوضح سُبُلَهَا وأنارها وجعل الشمس والقمر ضِيَاءً
10 وحسابا والليل والنهار سُكْنًا ومَعَاشًا ذلك تقدير العزيز
11 العلم الذى بهر بحكمته وقهر بِقُدْرَتِهِ وَعَمَّ بِنِعْمَتِهِ
12 ونعش برحمته وأرسل الرُّسل مُرْشِدِينَ⁽⁴⁾ وَمُنْذِرِينَ وَمُخْلِصِينَ
13 وَمُنْغِذِينَ فصل.

- 14 الحمد لله الذى جعل أوليائه ظاهرين وأعداءه ذاكرين وحزبه
15 منصورين وحزبه مقهورين جدا يكون الحق رافعا والباطل
16 خافعا والدين حائطا والكفر داحضا حتى تكون رَأْيَةُ الاسلام
17 مستعليا ويده مستولية وأعلامه منشورة ودعائمه

⁽¹⁾ Though the Ms. has clearly فَطَرُ.

⁽²⁾ I do not know what this word means.

⁽³⁾ Apparently the Ms. has مَسَنُو, which is nonsense.

⁽⁴⁾ The last two letters are not clear in the Ms.

18 مشدودة ودعوته قائمة واحكامه باقية.

19 فصل.

20 الحمد لله جامع الشمل بعد انتشاره وجابر العظم

21 بعد انكساره وواصل الحبل بعد انقطاعه وراقع الخرق

22 بعد اتساعه الذى جعل اقداره جارية بالصلاح ووعدده

Fol. 5 a.

1 با الإصلاح وآدابه داعية إلى الفلاح وعائده بالنجاح جدا

2 ضامنا للقبول وبلوغ المأمول وكافلا بإدراك الأمر المرصود

3 والمرام المقصود. فصل.

4 الحمد لله واصل الحبل وناظم الشمل وجامع الكلمة ومنزل

5 الرحمة الأمر بالعفة المانع من العفة الذى أحسن التدبير

6 وأحكم التقدير ودعا إلى التبار والتواصل ونها عن التعادى

7 والتقاطع احده على ما اجهل من الصنع واجزل من النفع

8 وأوضح من الطريق وقبض من التوفيق وأسبع من النعمة ووهب

9 من العظمة وصرف من الخبرة وأزال من الشبهة جدا قاضيا

10 للحق وموديا للغرض ومدررا للمادة وموجبا للزيادة.

11 فصل.

12 الحمد لله الذى احسن كل شيء خلقا وتصويرا وأحكم ترتيبا

13 وتدبيرا وعدله تقريرا وتقديرا وأكرمه تحبيرا

14 وتحريرا وأخترعه ضروبا واصنافا وابتدعه أجناسا

15 وأخيفا وجعل بعضا لبعض سادا ومعاضدا وشيئا لشيء

16 مشاكلا ومشاركا حتى تمهدت القواعد وتوكرت

17 المعاهد واطردت الأعجاز على الصدور وتشعبت الفروع

18 من الأصول وظهرت معالم الحكمة الباهرة ودلائل القدرة

- 19 القاهرة وشواهد الصنعة البادعة وآثار النعمة للجامعة
20 وتثبت الحجة في أنه الواحد الذي ليس له كس ومُعادل ولا
21 شريك مُعاون ولا وزير مُظاهر ولا مُشير مُبصر تبارك
22 الله رب العالمين عما يقوله الملحِدون ويَدَّعه المُعتَدون.

Fol. 5 b.

- 1 فصل.
2 الحمد لله سامع الأصوات وناشر الأموات وراحم العبرات
3 ومُقِل العترات ومُولِي النعم والسابغات وناشف الغمم المُطبَّقات
4 احمده على ما قبل من الدعوات الضارعات واجاب من الرغبات
5 الصادرة⁽¹⁾ وستر من العورات الفاضحات وعفر من الذنوب الموبقات
6 حمداً راجو به القربة إليه والزلفة لذيئه وأسأله الصلاة
7 الطيبة الظاهرة على خير رسول أرشد الى أقوم سبيل وهُدَى
8 بأخصر طريق الى أعظم توفيق ودعا بأفصح حَجَر الى أوضح
9 مَحَجَّة سَلَ ذِي الحَسَب الكريم والنسب الضميم والشرف النليد
10 والفكر العتيد صلى الله عليه بأخلص نيّة وأصدق طويّة
11 واصفى إعتقاد وانفى إجتهد.
12 فصل.
13 الحمد لله سامع النداء الخفيّ الدعاء الخفيّ وراحم الجباه
14 الخاضعة والشفاه الضارعة ومُقِل العترات الصارعة
15 والهفوات الواقعة وقابل التوبة الخالصة والإجابة
16 الصادقة احمده على ما أجزل من العطاء وأسبل من العطاء
17 وانزل من الرحمة وأسبغ من النعمة حمداً أفضى به حَقّه
18 المفروض وأمتدى فيه مزيدة المضمون وصلى الله على سيّد

⁽¹⁾ In the Ms. a *tau* in place of a *hē* with two dots superimposed.

- 19 البَشْر وخاتم الرُّسل صلاةً راديةً راتحةً وباديةً عائدةً
20 وصافئةً غير قالصةً وزائدةً غير ناقصةً حتَّى تبلغ أبعاد
21 غايةً وأقصى نهايةً.

FOL. 6 b.

فصل

18

- 19 الحمد لله الواسع حلمه المأمول عفوه المرهوب سَطوة
20 الذي قصره البنين والقدر عن الإحاطة بمعرفته وحصرت الأقوال
21 والألسن في الإبانة عن كَيْفِيَّتِهِ وضلَّتْ الألباب والأذان
22 في إدراك صِفَتِهِ وحارت الأفهام والأوهام عن تحقُّق

FOL. 5 b.

21. Now ⁽¹⁾ the most suitable course to which the faithful held fast and upon which the self-assured relied

FOL. 6 a.

1. the way which reformers pursued and the road which the sincere followed, was obedience
2. to God with thankfulness, which He considered to be the decisive factor in attaining the truth which He has laid upon his creatures.
3. For he told those who desired to follow Him, and gave His promise and has kept His word,
4. and demanded prayer for His Prophet, who has begun this work and has hastened to call the people to it.
5. He made it heard and commanded it, he educated and stimulated and inspired the people, and said—may His name
6. be blessed,—«Verily God and His angels pray for the Prophet, O ye who believe,
7. pray for him and salute him with a salutation». It is known that afterward, by agreement

⁽¹⁾ Usually, the text of a tract or a book after the *al-ḥamdu* begins with *amma ba'du*. Here we have two sections beginning with these words and a further *al-ḥamdu lillāhi* following.

8. without discord, and with a conviction that undoubtedly stimulates, that
9. the better actions leading to that which is good, and warding off evil, bringing
10. prosperity and causing success, proceed from a knowledge of God, since we have been told of Him
11. and have understood Him in our mind, which he has made the truest searcher, the best guide
12. the greatest aid and the strongest support. He made the blessing through Him to be the most important blessing
13. that can be given, the most complete in abundance, the most confirmed in principle, the most sound
14. in basis. This being so, it is the due reward of this dignified gift
15. and abundant donation to extol the fame of it, to spread thanks for it
16. and to count it one of the greatest favors and one of the purest gifts, and its use
17. in all that is deemed good fortune and an eternal recompense. This does not
18. cease because obedience, which is the greatest of principles and the search for a high rank lead
19. as a result to an increase of knowledge, through which the ways to go have become clear
20. truths have been perceived, obscurities have been removed, doubts
21. that hindered have passed away, and the use of knowledge gained by the senses is given preference. Now, the most important thing
22. in religion is the responsibility resting on man and the duty laid upon the heart
23. and tongue. Then must come the realization of their kinds and varieties by careful

FOL. 6 b.

1. and thorough examination, by mediation and prudent action without delaying the necessary start
2. nor lagging in that which properly should be finished.
3. Chapter.
4. Furthermore, the blessing of God on his creatures proceeds from his universal justice
5. and his particular kindness. As to His universal justice, it is manifested in that he has distributed equally among men character,

6. ideas, guidance, observation, gifts, abilities, and life,
7. warnings, knowledge, promises, threats, rewards, punishment,
8. food, nourishment, life and death. Now, as to the particular kindness,
9. it is manifested in the fact that he has distinguished some by skill, common sense, knowledge,
10. learning, in the ability to profit by counsel, by a good disposition, and the capacity for making use
11. of opportunities, for there is no demand which yields the return of a more successful life, more fortunate
12. results, more rewarded ends, than that which experience has shown comes from obedience to God, and this is
13. dependent on His kindness, his aid and his liberality. Now this being so, God
14. the just, has given most of his blessings to man in that he has been distinguished
15. by a perfect mind, retentive memory, an attentive heart and a heedful mind,
16. for to reach this fundamental truth, man must pursue this, the right path,
17. and to find this clear benefit one must follow this
18. beaten track.

FOL. 2 b [Translation of one *al-hamdu*]

14. Chapter.
15. Praise be to Allah, whose laudation should be unceasing; whose ways are ever glorious;
16. whose protection o'ershadows; whose sovereignty is all powerful;
17. whose benevolence is vast; whose wisdom is manifest; whose mercy is encompassing; whose sympathy is sought; whose assertion of power is incontrovertible.
18. I praise Him for all the gifts He has bestowed and all the favors He has shown, and for the screen He has placed (between us and our sins)
19. and for the difficulties He has smoothed away, for the success He has vouchsafed to us, and the good He has permitted us to do.
20. I praise Him with a praise that seeks to do justice to Him in increasing and guaranteed measure.

R. J. H. GOTTHEIL.

ERRATA.

P. 107, l. 13, 4^e mot, *au lieu de* : ואליו, *lire* : ואליו. — P. 114, l. 23, *au lieu de* : תצפח, *lire* : תצפח.

[illegible]

1a

Ms. Bodleian Heb. e. 74.

[illegible]

16

[illegible]

三

32

Ms. Bodleian Heb. e. 74.

[illegible]

3b

R. J. H. GOTTHEIL, *Fragments from an Arabic Common-Place Book.*

[illegible][illegible]

43

Ms. Bodleian Heb. e. 74.

[illegible][illegible]

הנה אלה המצוות אשר צוה ה' את ישראל
לעשות כאשר יצא ממצרים ואלה המצוות
אשר צוה ה' את ישראל לעשות כאשר
יבאו לארץ כנען ואלה המצוות אשר
צוה ה' את ישראל לעשות כאשר יבאו
לארץ חתום

מלחמה ללך ולחמה לטחטח בלעז מנחשמה וה' אלהיך לרשע
 בלעז מנחשמה וה' אלהיך לרשע בלעז מנחשמה וה' אלהיך
 בלעז מנחשמה וה' אלהיך לרשע בלעז מנחשמה וה' אלהיך
 בלעז מנחשמה וה' אלהיך לרשע בלעז מנחשמה וה' אלהיך

4b

[illegible]

୫୭

Ms. Bodleian Heb. e. 74.

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

6b